

Kelemen László, a budapesti Hagyományok Háza főigazgatója tartott előadást Gyergyószárhegyen

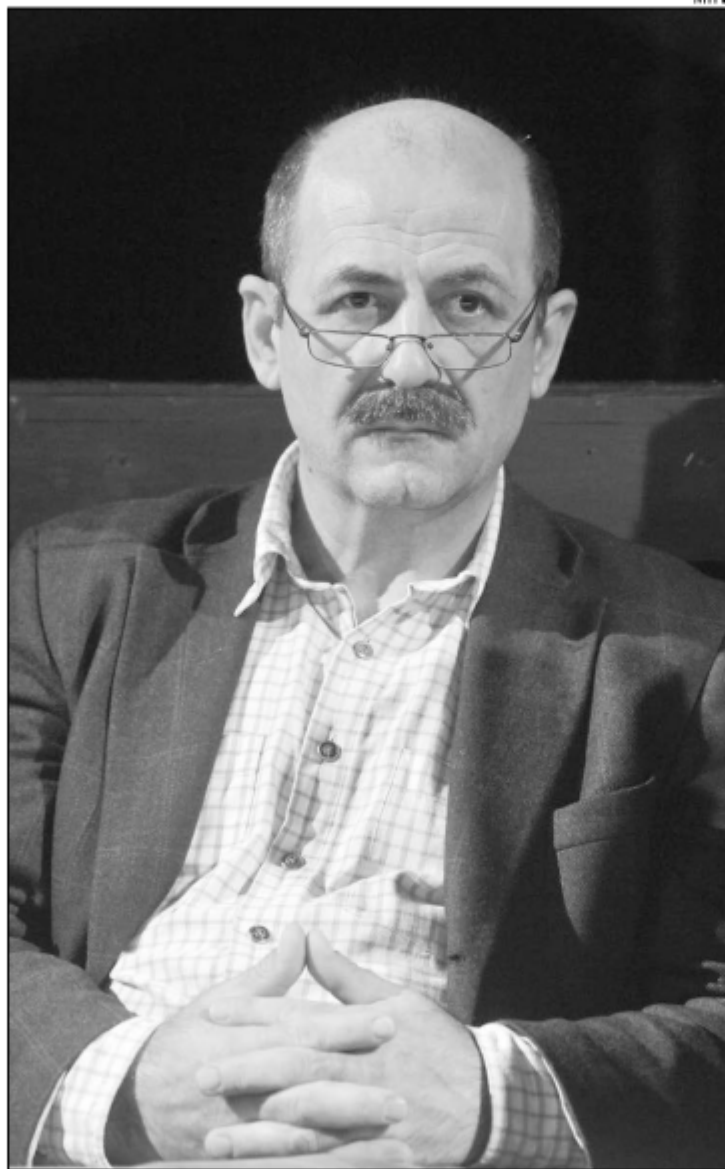
Közkinccsé teszik a hagyományt

A hangszerek, néptánc és zene változásáról, a népdalok időtállóságáról tartott előadást szerda este Gyergyószárhegyen Kelemen László, a budapesti Hagyományok Háza főigazgatója. A Hagyományok Házában őrzik a magyar népi kultúra összegyűjtött értékeit évszázados hang- és mozgóképfelvételeken. Csak nótából közel 300 ezer van, a felvételek összesen 13 ezer órát tesznek ki, a főigazgató pedig történetesen gyergyóditrói származású. Székely humorral szóló komoly dolgokról, sokszor hangsúlyozva: az intézmény célja, hogy minél több érdeklődőhöz eljussanak a tulajdonukban lévő gyűjtések. A digitalizált anyagok ingyen letölthetőek, és igyekeznek a még szalagon, filmtekercsen lévő régiéseket is közkinccsé tenni.

Az est folyamán szó esett a hangszerek elterjedéséről, az érdeklődők láthattak antiknak számító ditrói gardont, de újonnan készítettet is. A régi népi hangszereket a Gyergyói-medence különböző településeiről érkezett muzikusok meg is szólaltatták, a Hóvirág Néptáncsoport tagjai pedig ízelítőt adtak a gyergyói táncokból. Kelemen László tekintélyes gyűjtést is hazahozott, rávilágítva, hogy míg a néptáncra nagy hatással voltak a divatok, a népdalok szinte változatlanul maradtak meg évszázadokon át.

Újra felfedezett örökség

Az erdélyi táncmozgalomnak immár harmincöt éves múltja van, a gyergyói néptáncal azonban csak mostanában kezdenek foglalkozni, újra megismerni a régió lakói. A szakember szerint erre az lehet a magyarázat, hogy a

táncházmozgalom a nagyobb diákcentrumokban tudott igazán erőre kapni, Gyergyóban nem volt elég fiatal ehhez, így az itteni-ek gyakran elmentek Csíkba, Vásárhelyre tanulni, és ott ismerkedtek a népi kultúrával. Ha volt Gyergyóban táncház, akkor is

felcsikot, mezősegít táncoltak, mégpedig azért, mert nem ismerték a gyergyói táncokat. „El kellett telnie jó néhány évtizednek, hogy ráébredjünk az utolsó pillanatban, hogy számunkra, gyergyóiak számára mégiscsak a saját hagyományaink a legfontosab-

bak. Szépek a felcsiki, mezősegi, kalotaszegi táncok, de nekünk elsősorban a sajátunkkal érdemes foglalkozni. Kötelességünk is: ha mi nem foglalkozunk vele, elpusztul, kivész, és hiába kérdezi meg az unokánk, ti hogy táncoltatok régen” – mutatott rá Kelemen László.

Lapunk kérdésére a szakember elmondta, hogy történelmi okai vannak annak, hogy a Hagyományok Házában is nagyon kevés gyergyói felvétel van. Ugyanis a két ország között az idegenforgalom az 50-es évek elején indulhatott meg, de jött '56, így ismét nehezen tudtak a magyar kutatók eljutni Erdélybe. Amikor el is jutottak, elsősorban a közelebi területekre mentek, így Kalotaszegre, Mezősegre. Kelemen szerint Dél-Erdélybe vagy akár a Székelyföldre akkoriban nem jutottak el a gyűjtők. Kelemen László hozzátette, hogy Budajenőn ugyanakkor az 50-es években gyűjtöttek anyagot Gyergyószékről kitelepedett székelyektől, ezek a felvételek megvannak az általa vezetett intézmény archívumában. A szakember beszélt a digitalizálás nehézségeiről, mint mondta, sokféle típusú hordozón vannak a régi felvételek, amelyeket nem elég digitalizálni, olyan méretűre kell konvertálni, hogy a világhálóról könnyen le tudják tölteni az érdeklődők. Az intézmény összefogással tavaly jó minőségű digitalizálógépet tudott vásárolni 100 millió forintért, ez jelentősen megkönnyíti a munkájukat.

Arcok és tükrök

Kérdésünkre, hogy mit szól ahhoz, hogy a Berecz András Kos-

suth-díjas énekes, mesemondó *Hazakísérlek* című, gyergyói népzenei közlő lemeze anyagát sokan nem tartják hitelesnek, Kelemen László elmondta, a kételkedőkben érez némi „sandaságot”, bizalmatlanságot a „messziről jött ember” iránt. „Ugyanakkor a kérdést érdemben megválaszolni nem könnyű. Kérdés, hogy az ember milyen távolságról nézi. Olyan ez, mint egy táj. Ha az ember repülőből nézi, az egész mintázata egyszerű és szabályos. Amikor lemegy a legelő bárány szintjére, már rögtön meglátja a füveket, virágokat is. Hát ez a különbség. Amit Berecz András élnék tett az ünnepi asztalra, egy 1910-es gyűjtésen alapuló rekonstrukció, és ennek az érvényessége nyilvánvalóan az 1910-es évekre nyúlik vissza. Az, hogy mi, mai gyergyóiak ebben a tükrőben nem ismerjük fel tökéletesen az arcvonásainkat, az nem az arcunk hibája, hanem a tükör régisége” – magyarázta Kelemen. Mint mondta, amit a mai gyergyóiak őriznek a régi kultúrából, az éppen olyan érvényes, mint amit Berecz András és kollégái megmutattak, hiszen a népzene „ma is él és változik”. „A hangszereket, a táncfigurákat ugyan alakították a divatok, de a zenénél érdemes rádőbbenni, nem ment át nagy változáson. Az 1910-ben gyűjtött gyergyói *Ludaim*, *ludaim* című nótát össze lehet hasonlítani az én nagyanyám 70-es években gyűjtött énekével, és a napokban Újfaluban gyűjtöttem is. Alig van különbség. Ezek az énekek ma is megvannak szinte változatlanul. Itt vannak közöttünk, csak le kell hajolni, meg kell nézni a virágot közelről” – tette hozzá. ■ BALÁZS KATALIN